

Христина Білограць –
канд. н. з соц. ком,
асистент кафедри ЖЗМК
Національного університету
«Львівська політехніка»

ТЕМАТИКА ПУБЛІКАЦІЙ У ПЕРІОДИЧНИХ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ВИДАННЯХ З ПСИХОЛОГІЇ «ЕКСПЕРИМЕНТ» ТА «PSYCHOLOGIES»

Науково-популярна періодика зацікавлює потенційну аудиторію перш за все своєю тематикою та доступністю викладу інформації. Найцікавішими для реципієнтів завжди були періодичні видання психологічного тематичного спрямування. Намагаючись дізнатися яким чином вирішити власні питання та проблеми, реципієнти шукають відповіді у журналах, таких як «Psychologies» та «Експеримент».

Дослідник Д. Писарев зазначав, що опрацювання інформації для популяризації потребують тільки ті галузі знань, які, не злившись зі спеціальним ремеслом, дають кожній людині загалом розумний і широкий погляд на природу, людину та суспільство [4, с. 214].

Е. Лазаревич виокремлює чотири принципи підготовки науково-популярної періодики:

- наукова глибина;
- розуміння (осмислення) матеріалу;
- доступність;
- цікавий виклад інформації [4].

Кожне науково-популярне видання чи окремий матеріал має відповідати цим принципам, а недотримання будь-якого з них автоматично виключає публікацію зі згаданого різновиду періодики. Але ступінь вираження кожного з принципів визначається тематикою, читацьким призначенням та специфікою розкриття функцій.

Періодичне видання «Експеримент» – унікальний екземпляр серед українського пресового асортименту науково-популярного спрямування [3]. Презентований цей науково-популярний журнал у жовтні 2015 року. Статті для видання пишуть на фундаментальні теми, які не втрачають свою актуальність не тільки місяцями, а й роками, на відміну від швидкоплинного потоку інтернет-новин.

«Psychologies» – міжнародний медіа-бренд, який об'єднує журнал, сайт, мобільні додатки «Тести Psychologies». Періодичне видання займає

друге місце у Франції за популярністю після «Marie Claire» [7]. В 2010 почав працювати сайт www.psychologies.com. Журнал на сьогодні має 10 міжнародних видань, що охоплюють 12 країн, зокрема видається у Німеччині, Італії, Іспанії, Бельгії, Великобританії, Румунії, Росії та Китаї. Особливість – насамперед в оригінальній ніші, оскільки охоплюється досить широка тематика і жіночої преси, і преси про здоров'я (Health Magazine, Top Health) з однієї сторони та преси для батьків (Family, Parents) з іншої.

Редакція «Експерименту» намагається збільшити зацікавленість українського пересічного громадянина до науки, технологій екології та актуальних проблем сучасності. У журналі публікують доступну інформацію про нові тенденції у галузі науки для пересічних читачів. Автори прагнуть популяризувати досягнення українських вчених та порівняти рівень розвитку провідних країн світу з Україною.

Тематика журналу охоплює широкий спектр галузей, такі як:

- екологічні інновації («Розмір має значення», де йдеться про те, як вимірювати розмір листя урожаю за допомогою мобільного додатку на Андроїд чи Айфон; «Зелені чоловічки» про дауншифтинг та пермакультуру в Україні; «Про біопаливо та гроші з-під землі»; «4к зелених» про сферу використання альтернативних джерел енергії);
- біологія («ctrl + C ctrl +V», де розглядається як біомімікрія стає новим трендом технологічного дизайну; «Ти не ти коли холодний» про досягнення кріобіології; «Безхребетна істота» про палеонтологічні дослідження перших динозаврів; стаття «Дитина трьох батьків» про фантастичне досягнення в галузі генетики – пронуклеарний трансфер, яким ми завдячуємо українському вченому; стаття «Гра головою», де розкриваються шокуючі дані про смертність спортсменів внаслідок багаторазових травм голови; стаття «Треба жувати» нагадує про те, як необхідно харчуватись, щоб мозок працював ефективніше; у статті «Де проживають наші думки» можна детально ознайомитися з роботою різних частин людського мозку; стаття «На все горло» про те, як функціонують голосові зв'язки; стаття «ГМО», в якій описані погляди фахівців з різних країн на генну модифікацію і її наслідки);
- космос (стаття «Космічний мотлох» про забруднення космічного простору та шляхи очищення орбіти від сміття; комікс «Астероїд Расті Швайкарта»);

- політологія (стаття «Голосую за гречку» про антикорупційні заходи на виборах);
- подорожі (статті «Серп і холод» про високотехнологічні досягнення у Фінляндії за останні 50 років; «Сіль землі» про перспективи Куяльницького лиману як цілющого курорту);
- технологічний розвиток («Чарівники країни OS» про тотальні зміни в економіці, які виникли внаслідок технологічної конкуренції провідних світових компаній; стаття «Я б тебе хакнув», і якій описано роль біохакерів в розвитку медицини, біології, генетики; «Пальцем в небо» про принципи аеродинаміки).

Окрім галузевих матеріалів, є рубрика «Персона», яка дає змогу читачеві познайомитися з видатними українськими особистостями, які зробили та роблять вагомий внесок в майбутнє України та її авторитет на міжнародній арені. Приклад цієї рубрики є в статті «Залягти на дно» про О. Бубенчикова, спортсмена, який побив усі рекорди України з фрідайвінгу (пірнання у воду на час). У матеріалі проаналізовано усі засади і секрети цього виду спорту – від наукових до філософських.

Варто звернути увагу, що у журналі багато заголовків статей, які миттєво привертають увагу, тому вони є суттєвим засобом впливу на читача [5].

Журнал виходив з періодичністю раз в два місяці. Наклад перших трьох випусків складав 2 тисячі примірників, пізніше подвоївся – 4 тисячі екземплярів. Аналізуючи видання «Експеримент» за минулі роки, можна побачити, що змінилася періодичність випусків – зараз журнал виходить раз на три місяці, а не на два як попередньо аналізовані випуски. Тенденція скорочення вказує на те, що науково-популярне видання починає втрачати інтерес читачів до своєї тематики, а зменшення читачів може призвести і до повного закриття.

У журналі представлені такі рубрики як :

- тайм-менеджмент;
- бізнес та фінанси;
- саморозвиток, ефективність спілкування, взаємини;
- віч-на-віч з тренером;
- поведінка людини у формулах і моделях;
- геніальність.

Журнал корисний для тих, хто намагається поліпшити і вдосконалити себе, матеріали призначені для саморозвитку. До прикладу в одному із випусків редактор подає колекцію способів самомотивації, таких як: не

говори – роби; не думай – почни; ставте якнайнижчу планку; розділяйте завдання на етапи; завищіть значимість завдання; похваліть себе за будь-яке доведене завдання до кінця; вихідна позиція – це цікаво; ведіть свій щоденник успіху, починайте день із самопохвал.

Популярний журнал «Psychologies» видають у багатьох країнах. Проте варто зауважити, що в різних країнах громадськість і засоби реєстрації ЗМІ визначають вид видання по-різному: у Великобританії цей журнал описаний як «засіб масової інформації гендерної спрямованості», і в реєстрі реєстрації ЗМІ його ключовим словом є «entertainment», а, наприклад, в Росії цей журнал визнаний не просто жіночим, а й науково-популярним, і в уже російському реєстрі ЗМІ первинною для нього рубрикою є «наука». Цьому сприяє і російськомовна громадськість, яка або читає цей журнал для глибших знань в психології, або не читає його через стабільну життєву ситуацію, або через молодий вік, мовляв «ще не потрібно читати такі журнали, щоб вирішувати свої проблеми або шукати розради від їхніх наслідків» [6]. Тож, «Psychologies», що представляє категорію глянцевого журналу для жінок і є одним з найяскравіших представників російської преси, при цьому належить до науково-популярних видань.

Як переконані видавці, «Psychologies» – унікальний журнал про справжні цінності:

- допомагає зрозуміти себе і навколишніх;
- додає своїм читачам впевненості;
- показує позитивні моменти в постійно мінливому світі;
- заряджає новою енергією;
- підтримує прагнення змінитися, щоб насолоджуватися кращим життям [8].

Концепція видання привертає увагу читачів та дослідників. Періодичне видання надає читачеві незмінно позитивний настрій. Також аудиторія «Psychologies», як переконані видавці, прагне до самопізнання, вона хоче знайти відповіді на питання про себе, своє життя, стосунки з людьми.

Окрім науково-популярної інформації, видання також щомісяця публікує статті, що допомагають зосередити увагу як на тілі жінки, так і на її розумі. Журнал охоплює такі сфери: сім'я, стосунки, діти, праця, здоров'я, краса тощо.

Що стосується складніших питань, то, до прикладу, у Франції та в Англії журнал зосереджується на темах, які трохи перевищують звичайний кругозір: на шпальтах видання можна зауважити невеликий

заголовок «гомосексуалізм» і рубрику для суміжних сімей. Все це надзвичайно відважно і далекоглядно. Але редакторський задум на цьому не зупиняється, оскільки журнал також додав на свій сайт розділ «Планета», розділ «Харчування», що дозволяє говорити про тіло.

В аналізованому журналі налічується чимала кількість рубрик:

- колонка головного редактора [8].
- «Досьє» – головна тема номера, що містить всебічний аналіз одного з аспектів життя. «Досьє» дає можливість відкрити нові горизонти свідомості, переглянути звичне світовідчуття і по-новому сприйняти знайомі ситуації. Кожне «Досьє» містить унікальний психологічний тест, завдання якого – допомогти читачам побачити нові грані своєї особистості. Провідними авторами рубрики є світові експерти в галузі психології та соціології.
- «Взгляд» – рубрика, де журналісти та психологи намагаються розвінчати міфи сучасності, надати можливість читачам подивитися на звичні речі по-новому. Так, ця рубрика містить низку підрубрик: «Дух перемен», «Ключевые слова», «Стереотип», «Культпрограма», «Большой экран», «Новинки літератури».
- «Вкус жизни». Турбота про себе – філософія, що поєднує в єдине ціле красу і здоров'я, що надає нового значення догляду за собою.
- «Вольная тема» – доволі цікава рубрика, що містить практичні розповіді переважно психологів про події із власного життя. Так, у випуску 4 вміщено матеріал психолога С. Євремова «Как я вышел из ступора» [8].
- «Диван». У журналі «Psychologies» представлена постійна рубрика «Диван», в якій читача знайомлять з відомими сучасниками. Але журналістів більше цікавить не світське життя або професійні досягнення героїв, а їхній духовний досвід, відносини з батьками і дітьми, важливі моменти в житті. У рубриці «Диван» читачеві пропонують знайомство з героєм в рамках портретного інтерв'ю [2, с.142]. Засоби масової інформації прагнуть до підтримки звичних форм живого контакту з аудиторією. Журналісти часто знаходять зв'язок між внутрішнім і зовнішнім або створюють словесний портрет на контрасті зовнішнього і внутрішнього, очікуваного і реального.

- «Подробности». У цій рубриці вміщено чимало тем з психології, саморозвитку тощо. Доповнюють публікації психологічні тести, що адресовані широкій аудиторії. Такі підрубрики та тематика публікацій були у випуску №3 2018 року:
- Поведение: «Почему мы не умеем просить... и как научиться этому»;
- Наблюдение: «Чего мужчины не знают о женщинах»;
- Тест: «Какой вы влюбленный?»;
- Самоанализ: «Я завидую»;
- Моя история: «Я плакал и понимал: наркотики сильно меня, я погибну»;
- Первый сеанс: «Мой брак меня поглотил»;
- Консультация: «Идти ли к психологу? 6 поводов для сомнений».
- Метод: «Хайку: вот и все стихотворенье»;
- Сказка: «Теремок».

Бачимо, що видавці у матеріалах охоплюють доволі непросту проблематику, описують приклади із життя пересічних людей, залучають до роботи психологів, які діляться досвідом, дають влучні поради тощо.

Варто звернути увагу, що час від часу виходять друком спецвипуски журналу, які присвячені лише одній темі. Так, прикладом може бути № 5 видання за 2018 рік «Поколение 2000-х: наши дети и подростки».

Для цього випуску усі матеріали стосуються дітей та підлітків. Головний редактор підготувала публікацію «Уроки нежного возраста» (№ 6), де розповіла про себе як 13-літнього підлітка зі сторони.

У публікаціях психологи та журналісти описали низку важливих питань батьківства, взаємин із дітьми та підлітками. Зокрема, акцент зроблено на тематиці:

- перші кроки батьківства: «Ирина Млодик: «Три с половиной килограмма счастья», «Тот, кто у меня внутри»;
- шкільне життя, зокрема: «Чего стоят оценки», «Выпускной: чем проще, тем лучше?»;
- дитячий відпочинок: «Детский лагерь: жить в стае»;
- взаємини батьків та дітей: «Мне не нравится его компания», «Большой ребенок», «Строгость без насилия», «В ответе за тех, кого приручили», «Теперь мы будем жить по-новому» тощо;
- перше кохання: «Такая разная первая любовь», «Кажется, я беременна...»

Крім цього, традиційно вміщено тест із психології: «Тест: Буть родителем: миссия (не)выполнима?».

Журнал «Psychologies» належить до науково-популярних видань, що виходять друком у багатьох країнах. Для аналізу було обрано російський аналог видання. Зауважено, що основна тематика цього видання пов'язана із розвитком людини, вмінням долати життєві негаразди та знаходити взаєморозуміння із світом та з собою. Також чимало місця на шпальтах журналу займають теми батьківства та виховання дітей, краси та здоров'я.

Проаналізувавши два періодичні науково-популярні видання журнального типу, які мають свої історії створення та традиції видання, можемо зробити висновки.

Журнал «Експеримент» продовжує користуватись попитом серед освіченого населення, хоч його тепер і видають рідше. Наскрізними темами залишаються самовдосконалення, самомотивація, прагнення людини до вдосконалення як себе так і навколишнього світу. Автори часто намагаються все звести до певної моделі, запропонувати так звану формулу поведінки, формулу стосунків. З однієї сторони це добре, адже ми аналізуємо ті чи інші дії та можемо передбачити, який буде результат. Також це розширює кругозір можливо навіть вказує який краще шлях обрати та знайти свою ідеальну формулу як поводитись із людьми. Але з іншої сторони, не все зводиться до формул та моделей, бо всі ситуації передбачити неможливо.

Концепція журналу «Psychologies», його призначення, певні гасла авторів спрямовані на те, щоб підвищити власний дух, розвинути впевненість в собі або ж переконатись, що якщо ти зрозумієш себе – жити стане набагато простіше та краще. Синтез матеріалів досліджуваного видання вказує на проникливість, чуттєвість, психологічну наповненість сюжетів, життєвих ліній, історій інтерв'ююваних людей, що повинні впливати емоційно насамперед. Автори вміло користуються засобами текстотворення для захоплення уваги читачів.

«Psychologies» виходить на просторах багатьох країн. Проаналізувавши тематику аналогу, який випускають у Росії, можна підсумувати, що найбільше матеріалів присвячено певним аспектам життя – міжособистісним стосункам та взаєморозумінні, вихованню дітей, подоланню сімейних труднощів та негараздів, мотивуючі матеріали до розуміння себе як особистості та розвитку. Журналісти та психологи описують саме те, що цікавить аудиторію.

Попри психологічний напрям тематичного спрямування, все-таки видавничі концепції журналів відрізняються: у «Psychologies» здебіль-

шого інформація публікується про стосунки, а видавці «Експерименту» випускають і матеріали, які стосуються глобальних наукових проблем та досліджень. Ці два науково-популярні періодичні видання об'єднують те, що на їхніх шпальтах публікують матеріали, які створені для глибшого пізнання світу, збільшення знань про міжособистісні стосунки та постійне самовдосконалення і мотивацію для розумового та духовного росту.

Література

1. *Внешнеженский журнал. – Отзывы о журнале. [Электронный ресурс] //Форум журнала “PSYCHOLOGIES”. URL: <http://www.psychologies.ru/forum/post/17475/>*
2. *Давтян А. А. Своеобразие портретных интервью в антропоцентричной рубрике «Диван» журнала «Psychologies» // Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Филология. Журналистика». 2015. № 3. С. 140-145.*
3. *Експеримент [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://spe.org.ua/experiment/>*
4. *Лазаревич Е. А. Популяризация науки в России / Е. А. Лазаревич. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 244 с.*
5. *Шевченко В. Е. Заголовки як спосіб впливу на суспільну свідомість // Наук. зап. Луган. нац. пед. ун-ту. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – Вип. 5. – Т. 1. – (Філологічні науки).*
6. *Шевченко В. Е. Новітні медіа та комунікаційні технології: комплекс навчальних програм для спеціальностей «журналістика», «видавнича справа та редагування», «реклама та зв'язки з громадськістю» [Електронний ресурс] / В. Е. Шевченко, А. В. Паливода // Навчальне видання. – 2012. – Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/Books/slovnuk_19_06.pdf.*
7. *Lebavardage hypnotique dumensuel Psychologies Magazine / ExtraitduAcrimed | ActionCritiqueMedias [Ressourceélectronique] – Moded'accès:file:///C:/Users/User/Downloads/Le-bavardage-hypnotique-dumensuel-Psychologies_a3816.pdf*
8. *Psychologies [Електронний ресурс] – Режим доступу : офіційний сайт журналу. – Режим доступу: <http://www.psychologies.ru>.*